voor den groei van een nieuw tijdschrift zijn de omstandigheden in Hongarije thans natuurlijk niet gunstig. Maar overigens is ons pleegkind gezond en stevig en goed gespierd! Een echte kleine *ixsu de Calvin*, die, hoewel nog met kleine stapjes, trouw de voetstappen van zijn grooten Hollandschen peetvader — onze eigen »Heraut" — volgen blijft.

Iedere week zendt de redacteur, Prof. Dr. Sebestyén [1]) in Boedapest, mij de »Hongaarsche Heraut". En al ben ik de Hongaarsche taal niet genoeg machtig, om den geheelen inhoud te kunnen beoordeelen, toch zie ik, dat heel ons Hollandsche Gereformeerde leven in de »Hongaarsche Heraut" nagist. Ons wetenschappelijk, kerkelijk, politiek en sociaal leven, onze mannen en vrouwen van beteekenis, alles krijgt een beurt. En telkens zie ik bekende namen, versierd met de noodige Hongaarsche achtervoegsels (de Hongaar plakt al wat hij over iemand zeggen wil *achter* zijn naam) in de rubrieken, die de Hongaarsche Calvinisten op de hoogte houden van ons Gereformeerde leven en streven in Holland. En meer dan op de hoogte houden alléén. Die vermeldingen hebben óók ten doel, onzen Hongaarschen broeders en zusters in hun ook geestelijk zoo benarde omstandigheden, een hart onder den riem te steken, en er hun gedurig weer op te wijzen tot wat rijken zegen de Gereformeerde beginselen voor land en volk zijn kunnen.

In zijn laatsten brief van 21 Aug. j.l. schrijft mij Prof. Sebestyén:

»Ik dank u zeer hartelijk voor uwe moeite als secretaresse Comité *Hongaarsche Heraut*: Het is al een overwacht reuzesom voor ons werk en pers-actie. Ik las ook de laatste verantwoording van den heer Van Marle Jr. in de *Heraut*. En één naam vond ik bijzonder aardig op de lijst, nl. deze: »enthousiast v. d. *Hong. Heraut* *f* 0.75.« Dat is buitengewoon lief te lezen. Zou ik weten, wie hij of zij is, zoo zou ik hem of haar beslist schrijven" ....

Prof. Sebestyén denkt er over, uit dankbaarheid voor wat Holland voor zijn *Hongaarsche Heraut* doet, een speciaal Hollandsch nummer uit te geven, „waar dan al de artikelen en stukjes zijn, die dan met het oog op de Hollandsche publiek zijn gescheven. Dit zou tevens een propaganda-schrift van het Gereformeerde Hongarije in Holland wezen. Wij zouden b.v. kortelijk kunnen beschrijven de theologische banden tusschen Holland en Hongarije sinds de Hervorming; dan iets over de richtingen bij ons; dan over onze tegenwoordige toestanden; over den invloed van den oorlog; bolsjewisme; over de ontvangst van uws vade Stone-lectures over het Calvinisme; enz. enz. Vindt u dit goed?"

Ja, ik vind 't best. En heb dit ook aan Prof. Sebestyén geschreven. Want ik twijfel er niet aan, of de broeders en zusters, die zoo mildelijk geholpen hebben, om de *Hongaarsche Heraut* te kunnen doen verschijnen, zullen allen gaarne zulk een Hollandsch nr. van de *Hongaarsche Heraut* willen bezitten.

Ik mag misschien meteen nog eens herhalen, dat het nemen van een abonnement op de *Hongaarsche Heraut* tot niets nut, daar de *Hongaarsche Heraut* in het Hongaarsch verschijnt, en daarom voor wie de taal niet kent, volkomen onbegrijpelijk is. Dit als herhaald antwoord op veler herhaalde aanvragen.

Verder schrijft Prof. Sebestyén nog: »In het algemeen wil ik ook in mijn *Hongaarsche Heraut* een zeer eng verband met Nederland en met de Nederlandsche Gereformeerden en met hun geestelijk leven hebben. Nederland is mijn geestelijk Vaderland, zeg ik altijd. Mijn weekblad moet dus ook een klein kanaal zijn, waarlangs de Nederlandsche Christelijke Cultuur en de Gereformeerde Theologie naar Hongarije stroomt. Deze proces duurt al jaarhonderden lang. En ofschoon gij misschien nooit er aan hebt gedacht [2]), maar het is toch een feit: dat Nederland, behalve Indië, Zuid-Afrika, en Amerika, nog een land heeft en had, die op geestelijk gebied, in velerlei opzichten zijn *kolonie* was, en die land was en is: Hongarije....

....De slappe stilte van ons kerkelijk leven is gestoord door de »Hongaarsche Heraut". De »modernen" zijn machteloos en zonder leiding, zij kunnen en willen voorloopig niets tegen ons doen. Maar de Piëtisten, »Christian Endeavourers", de N. C. S. V.-ers, al werken tegen mij. Geen wonder. Tot nu toe hebben zij het kerkelijk leven gemonopoliseerd. Niemand was in de »doode" Hongaarsche Gereformeerde Kerk »levend", alleen diegene, die het stempel van *hen* ontving. Terwijl zij, als echte réveil-menschen de kerk als kerk hebben geheel verwaarloosd. Het Gereformeerd karakter beteekent bij hen niets, of slechts een algemeenen naam zonder inhoud, omdat zij staan »boven" de confessie's.

De officieele leiders staan in het algemeen tegenover mij vriendelijk, omdat zij hebben al ook ingezien, dat de Hongaarsche Gereformeerde Kerk is alleen te redden, indien zij op de *oude* Gereformeerde lijnen wordt terug gebracht,...

....Met goede hoop zie ik den levensloop van mijn blad, want ik voel 't, dat ik met de hulp des Heeren mijn idealen verwezenlijken zal. Een groot hindernis hebben wij van de zware toestanden met de pers. Wij kunnen geen boeken, brochures, enz. uitgeven. Het werk b. v. van Uw Vader: »Het Calvinisme« is al sinds 1½ jaar *uitverkocht* en niemand kan 't nieuw uitgeven, went de onkosten doen ongeveer 23—25000 kronen uit. Kon ik ook maar andere boeken en brochures van Dr. Kuyper en Prof. Bavinck uitgeven, en de Gereformeerde litteratuur in gang zetten! Ik weet zeker, dat de menschen zouden deze werken, na de slappe melkkost van de Pietisten, letterlijk verslinden ....«

Is er niet iemand, die dit leest, een *rijke* broeder of zuster, wiens hart en beurs tegelijkertijd opengaan, om de voor den tweeden druk van mijns Vaders »Calvinisme" benoodigde f 300 als gift in cens te zenden? Ik wil gaarne op mij nemen het geld in kronen aan Prof. Sebestyén te zenden.

Overigens gelieven vriendelijke gevers en geefsters gaven voor de *Hongaarsche Heraut* bestemd, niet aan *mij* te zenden, maar aan den penningmeester van het Comité, den heer H. W. van Marle Jr., Vijgendam 2, Amsterdam.

Zoo ontving ik f 2.50 uit Colijnsplaat, en f 141.10 van de Gereformeerde kerken in de Kaap-kolonie, welke beide giften ik aan onzen penningmeester gezonden heb.

Wie dus regelrecht zijne gave aan den heer van Marle zendt, bespaart mij de moeite van het afhalen en weder verder zenden van het geld.

H. S. S. KUYPER,
Secretaresse van het Comité voor
De Hongaarsche Heraut
's Gravenhage, 20 Sept. 1920.

[1]) Spreekt uit: Sjebbestjéén.

[2]) Ja, dat heb ik wel waarlijk! Mijn boek over Hongarije is er het bewijs van.

Leestafel.

MR. D. P. D. FABIUS, DR. MR. WILLEM VAN DEN BERGH. Drukkerij Wed. G. van Soest, Amsterdam 1920.

Op aanstichting van den heer G. VAN ZEGGELEN, hoofd der Christelijke School te RANSDORP, wiens boekje: WAT GOD DEED MET ZIJN KERK TE VOORTHUIZEN vroeger door mij hier is besproken, is dit jaar te VOORTHUIZEN, waar DR. VAN DEN BERGH van 1884—1890 predikant is geweest, een tentoonstelling gehouden van allerlei wat op diens leven en werken betrekking had.

PROF. FABIUS, vriend en geestverwant van VAN DEN BERGH, sedert 1868, toen zij beiden in LEIDEN studeerden, met hem bekend en die ook te MONTREUX in 1890, bij zijn sterfbed had gestaan, heeft, daartoe aangezocht, op den 5en April te VOORTHUIZEN de VAN DEN BERGH-tentoonstelling geopend.

De toespraak bij de gelegenheid gehouden, aangevuld door tal van citaten uit 600 brieven en briefkaarten, door VAN DEN BERGH, gedurende een tijdperk van 18 jaar, aan FABIUS gezonden en in diens Archief bewaard, is daardoor uitgedijd tot een gechrift dat, in druk vastgelegd, niet minder dan 80 bladzijden beslaat.

* * *

Ik zou geen kans zien te zeggen tot welk genre dit geschrift, zooals 't hier voor mij ligt, behoort.

'n „Toespraak" of 'n „Openingswoord" voor een tentoonstelling is het zeker niet, maar een „Persoonsbeschrijving" is het ook niet, want zoo'n Prosopographie bedoelt, zooals de geachte schrijver terecht zegt, „een volledig beeld te geven en mag daarom de schaduwzijden niet geheel voorbijgaan". Maar al is het dan ook noch 'n „Openingswoord" van de VAN DEN BERGH tentoonstelling noch 'n „Persoonsbeschrijving" van VAN DEN BERGH wat MR. FABIUS hier biedt, toch mogen wij, Gereformeerden, hem dankbaar zijn, dat hij met zijn pieteit-vol herdenken van wat hij van zijn vriend uit diens woord en schrift en daad had waargenomen, ons VAN DEN BERGH nader heeft gebracht. En wie zou dat beter hebben gekund dan hij, aan wien deze eens schreef: „Gij.... zijt toch een der weinigen, misschien slechts de eenige die mij goed kende, al ligt er ook in mijn verleden en gedachtenwereld nog zooveel zondigs verborgen, waarvan ik mij zelf niet altijd genoeg bewust ben". Ook mij is nu VAN DEN BERGH met dit, „zonder gebreken te vermelden", pieteit-vol herdenken nader gebracht dan zooals hij voor mij stond met name in de dagen der DOLEANTIE, toen, aan de voorstelling, die ik van hem had, zich voor mij de gedachte verbond, — variatie op wat PROF. A. PIERSON schreef in zijn ISRAËL, omtrent EZECHIËL, — „Indien dit Calvinisme heiligen had, zou het een waskaars ontsteken voor WILLEM VAN DEN BERGH". Ik herinner mij nog het gevoel van beklemming dat ik had toen ik eens te VOORTHUIZEN voor hèm preekte.

* * *

Aan »overzichtelijkheid« zou dit geschrift hebben gewonnen, wanneer de schrijver zijn herinneringen meer naar tijd en plaats had geordend. Wat echter niet verhinderd heeft, dat ik na herlezing mocht deelen in de weemoedige maar ook heerlijke genieting, die de auteur bij zijn gedenken ondervond, »van een zee van licht, een leven uit Gods Woord, zalige geloofservaring, innige teederheid van wandel, rijke uitstraling van een in warme liefde velen omvattend hart«. 'n Betrekkelijk kort leven, geboren in 1850 en gestorven in 1890, is DR. VAN DER BERGH slechts 40 jaar geworden. Maar een leven van »overweldigenden rijkdom«. »Ook — en niet minder — geldt dit van den korten tijd, dien hij in het herdersambt verkeeren mocht«. Het aanvaarden van het »herdersambt« dunkt mij dan ook een epochè in VAN DEN BERGH'S leven, waarmee ik bij het overzicht van PROF. FABIUS' geschrift rekenen kan.

* * *

Ik laat er aan voorafgaan die periode welke VAN DEN BERGH zelf »de receptieve« noemde. In FABIUS' geschrift begint zij met het jaar 1868 als WILLEM VAN DEN BERGH te LEIDEN student in de Rechten wordt; eerst later toch wordt hij student in de Theologie. Hij laat er »de werkpaardjes draven«, en »leefde er gansch ingetogen; was van stonde aan bekend als van positief-christelijke levensovertuiging en antirevolutionaire gezindheid«. Onder zijn medestudenten is hij »door velen gezocht«; »door ieder geacht«, »zelfs wie losbandig leefde voelde voor dezen student ontzag«. »Bij groote mate van teederheid tegenover den zondaar«, trad hij, ook in het openbaar en dat »met bijzonder betoon van tact«, tegen de zonden op, die toen in de studentenwereld heerschte. In verband hiermede wordt herinnerd aan de drie novellen, die hij in de Leidsche Studenten-Almanakken schreef, ETIENNE tegen het kaartspel en DONKERE MARY en MARIE, LA REINE DU BAL tegen de ontucht. Na zijn doctoraat in de Rechten en dat in de Theologie verlaat hij LEIDEN in 1875, waarmede dan de eerste onderperiode van het »receptieve tijdvak« in zijn leven afsluit.

* * *

De tweede onder-periode loopt van 1875 tot 1879.

Hoewel nog niet gepromoveerd, treedt hij reeds op in het publieke leven.

Voor het toenmalig Corps der medische-militaire Studenten: MAVORS MEDICATOR, te AMSTERDAM, spreekt hij over de prostitutie. Te 's Gravenhage, waar hij toen woonde, doet hij mee aan het oprichten van een anti-revolutionaire kiesvereeniging. Met DR. A. KUYPER bekend geworden, schrijft hij, wanneer deze in '76 wegens ernstige krankheid in het Zuiden van FRANKRIJK vertoeft en de hoofdredactie van DE STANDAARD voornamelijk door JHR. MR. DE SAVORNIN LOHMAN verzorgd wordt, evenals FABIUS' artikelen in dit dagblad. Zijn vriend FABIUS, sedert '72 met GROEN VAN PRINSTERER bekend, introduceert hem in diens woning op den Vijverberg. Zondag 21 Mei '76 staan ze bij Groen's doodsbed. Met MR. A. W. VAN BERCK CALKOEN en JHR. MR. H. M. J. VAN ASCH VAN WIJCK volgen zij, in het rijtuig van VAN DEN BERGH'S Vader, den lijkstoet. Ook het gebied der binnenlandsche Zending trekt zijn aandacht en hij houdt Bijbellezingen en werkt op Zondagscholen. Als DR. KUYPER, weer hersteld, terug is, spreekt hij met dezen veel. Diens »naar frischheid en kloekheid dorstende ziel«, wordt hoog door hem gewaardeerd. 'n Belangrijke plaats in deze »receptieve« periode komt ook toe aan een reis, in '76 ondernomen, naar DUITSCHLAND, waarvan MR. FABIUS uitvoerig verhaalt en waar de jeugdige VAN DEN BERGH ontmoetingen had met vooraanstaande mannen op het gebied der wetenschap, der politiek en der philanthropie. Inmiddels met DS. HELDRING bekend geworden, inviteert diens opvolger, DS. H. PIERSON, hem naar ZETTEN te komen waar hij dan van 78—79 woont. Prof. FABIUS heeft daar zes maanden met hem gewoond. Zij werkten er aan hun dissertatie. Met een over: DE STRIJD TEGEN DE PROSTITUTIE IN NEDERLAND behaalde hij den 29sten Juni 1878 »summa cum laude« den graad van Juris utriusque Doctor, en den 30sten September van 1879, »summa cum laude«, met een over CALVIJN EN HET GENADEVERBOND den graad Doctor-Theologiae. Daarmee is de »receptieve«, de eerste hoofdperiode in VAN DEN BERGH'S leven afgesloten.

* * *

Heeft de eerste elf, de tweede waarin DR. VAN DEN BERGH vóór alles predikant is, heeft 10 jaar geduurd.

Ook hier weer twee onder-perioden.

De eerste loopt van 1879—1884.

VAN DEN BERGH is dan predikant te SCHAARSBERGEN, waar hij, na met MEJ. PIERSON te zijn getrouwd en op 15 Oct. '79 door zijn schoonvader DS. H. PIERSON te zijn bevestigd, op dienzelfden Zondag met een preek uit Ezechiel 33 : 10 en 11 het herdersambt aanvaardt. Prof. FABIUS doet hier uitkomen, dat en hoe den bijkans 30-jarige, de heiligheid van het ambt zwaar woog en hij juist daarom »de valsche hoogheid van den predikant weerstond"; dat hij »een grondigen afkeer had van zoogenaamde motto-preek«; toont aan enkele voorbeelden »de diepe opvatting die zijn prediking kenmerkte« en deelt iets mede omtrent zijn wijze van preeken. Ook laat hij niet onvermeld, dat de Pastor van SCHAARSBERGEN zorgde, dat er een Christelijke School op het dorp kwam en vertelt dan van de wederzijdsche sympathie tusschen DR. VAN DEN BERGH en de VRIJE UNIVERSITEIT. Na in de vijf jaren van zijn dienst te SCHAARSBERGEN door meer dan 30 Kerken, waaronder van de meest omvangrijke, te zijn geroepen, volgde hij de roeping van VOORTHUIZEN op. Daarmede sluit de eerste onder-periode van het predikants-leven van DR. VAN BERGH.

* * *

De tweede begint dan op 12 Oct. 1884 als DR. VAN DER BERGH, met een preek uit Ps. 51 : 19b en 20, te Voorthuizen de bediening aanvaardt.

»In zijn volle kracht«, zoo schrijft PROF. FABIUS op een der eerste bladzijden, »is hij te VOORTHUIZEN geweest. En in die volle kracht zien wij hem dan optreden, ook in den kerkelijken strijd. Het zijn de dagen der DOLEANTIE. Ook in verband met het overlijden zijner echtgenoote op 8 Febr. '84 voelde hij zich, zooals ons hier wordt herinnerd, »nauwer aan de bruid van Christus door ons zoo lijdend, en is Ps. 51 : 20 zijn bede«. Reeds op den 5en Febr. van 1885 kwam het tot losmaking der Kerk van Voorthuizen uit de synodale banden en strake zette VAN DER BERGH het werk der vrijmaking ook op andere plaatsen van de Veluwe voort. Het trot mij ook hier te lezen, dat hij niet in die vrijmaking de Reformatie, maar slechts het mogelijk worden der Reformatie zag.

Aan het einde van deze periode, in 1889, valt ook DR. VAN DER BERGH'S benoeming tot hoogleeraar in de »praktische vakken« der Theologie aan de VRIJE UNIVERSITEIT, vakken in wier onderwijs hij reeds, vroeger als Curator, tijdelijk had voorzien. »Maar«, schrijft MR. FABIUS, sober en droef, »voor hij dien leerstoel had beklommen, nam de Heere hem weg«.

* * *

Tot de bladzijden waarvan in deze monographie op mij de grootste bekoring is uitgegaan, behooren die laatste waarop de schrijver ons van het geestelijk leven van zijn Intimus verhaalt.

Moge dit geschrift, naar den wensch van zijn opsteller, ons biddend doen overdenken, wat de Heere met hem, die het ons doet gedenken, te zeggen heeft.

G.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Danklied. — Israël. — Zondagsschool. — Verdeeling. — Geleerd.

Een onzer lezers vraagt een kleine toelichting op het volgende vers:

Geluckig is het land
Dat God den Heer beschermt
Als daer met moord en brand
de Vijand rondom swermt,
End' dat men meent hij sal
't Schier overwinnen al
Dat dan Hij selfs komt tot den val

De Hoeder Israëls
Die slaept noch sluymert noyt
Hij helpt uyt veel gequels
Sijn volck 't welk was verstroyt
Door 't Spaansche boos gebroet
End' deed haar noch dit goet,
Dat self de vijand loopen moet.

Gedanckt moet sijn de Heer,
De God die eeuwig leeft!
Dat Hij ons 't sijn der eer
Deen overwinning geeft;
Wat wonder heeft de kracht
Des Heeren al gewracht!
O Heer, Hoe groot is Uwe macht!

Dit vers is, zoo ik meen, uit Valerius en heet: »Gelukkig Vaderland«. Het dagteekent uit de »tachtigjarige" oorlog, en is een danklied voor een overwinning op de Spanjaarden.

De inhoud behoeft mijns inziens weinig verklaring. Daarom alleen enkele opmerkingen.

In regel twee moet »den Heer« natuurlijk „de Heer" zijn. Anders zou het land den Heer beschermen. Maar oudtijds nam men het met de naamvallen niet zoo nauw.

Evenzoo moet »Hij« in den zevenden regel niet met een hoofdletter, wijl het ziet op een mensch.

In den tienden regel beduidt »gequels«: kwelling, moeite.

In regel zeventien »beteekent »'t Zijn der«: te Zijner.

In regel twintig zouden wij voor »gewracht« zeggen: gewrocht.

P. W. vraagt:

Hoeveel stamhuizen hebben er over het rijk der Tien stammen geregeerd?

Dat is al naar men het neemt. Regeert er slechts één persoon uit een geslacht, dan kan men dit kwalijk een stamhuis noemen. En toch komt dit in de geschiedenis van Israël meer dan eenmaal voor.

Het rijk van Israël bestond van 975 tot 722 voor Christus, en had in dien tijd vorsten uit een tiental geslachten. Jerobeam, de stichter, had slechts één opvolger uit zijn geslacht. Evenzoo Baëza die toen kwam. Zimri regeerde maar een week. Van Jehu regeerden nog de meeste nakomelingen, namelijk vier.

Het rijk van Juda bestond van 975 tot 588 vóór Christus. Al zijn koningen waren uit één geslacht dat van David, al was diens rijk ook aanmerkelijk verkleind.

Onlangs vertelde mij een jongen, zoo schrijft S.: »Onze Zondagsschool is voor den winter op Zaterdagmiddag gezet".

Maar kan dit wel? Het is toch een *Zondags*school.

Een heel kleine jongen klaagde eens, dat hij zoon'n erge hoofdpijn in zijn rug had. Daaraan doet mij denken wat de groote jongen hierboven zei van de Zondagsschool.

Is de verandering blijvend, dan zou het *Zaterdags*school moeten worden. Maar dit zou verwarring geven. De naam »Zondagsschool" is trouwens ook niet gelukkig, al is hij uit den oorsprong der school te verklaren. Het beste zou misschien nog zijn de school bovenbedoeld te noemen *Kinderbijeenkomst* of zoo iets.

In het Oude Testament, zegt H. B., leest men, dat het land Kanaän verdeeld was in twaalf stammen. In het Nieuwe Testament wordt van de stammen weinig gesproken, en is het land in vieren gedeeld. Hoe is dit te verklaren?

Van de verovering van Kanaän door Josua, 1450 v. Chr., tot den ondergang van Juda, 588 v. Chr., bestond een indeeling in stammen. Het rijk Israel hield reeds in 722 v. Christus op te bestaan. Na den terugkeer uit de Babylonische ballingschap kon men om vele redenen de oude indeeling in stammen niet meer invoeren. In de plaats kwam min of meer een splitsing in landstreken of gewesten Galilea, Samaria, Judea en het Overjordaansche of Perea.

We geven hier een lijstje van de stammen van Noord tot Zuid, met opgaf van het gewest, waarin zij lagen.

Noordelijk lagen:

Aser, Naphthali, Zebulon, Issachar } Galilea

In het midden:

Half Manasse, Efraïm } Samaria

Benjamin, Juda, Dan, Simeon } Judea

Half Manasse, Gad, Ruben } Over-Jordaansche

Dezelfde schrijft:

Onlangs hoorde ik zeggen: »Hij weet er net zooveel van als het geleerde varken«. Wat wordt daarmee bedoeld?

Vroeger was het wellicht meer dan thans gewoonte, dat het varken na te zijn geslacht en opengehakt, naar de slagerswinkel werd vervoerd. Men bond het dier op een ladder of leer en bracht het zoo over. Dat was »het varken op de leer". Het dier was »geleerd" door de ladder, gelijk een mensch gekleed is door zijn kleed. Alleen wordt het woord »geleerd" hier op een eigenaardige wijs gebruikt. Het dier weet zelf niets van zijn „geleerdheid".

De uitdrukking ziet dus op iemand, die bijzonder dom is, op het punt, waarover gesproken wordt.

Als de vrager ooit te Heemstede bij Haarlem komt, kan hij daar vinden een herberg, »De geleerde man" geheeten. Het uithangbord vertoont een man, die een leer draagt.

BRIEFWISSELING.

Vijfenzeventig jaar geleden bestond er een Tijdschrift voor de jeugd genaamd *Timotheus*. De schrijver was de bekende predikant J. De Liefde. Het beleefde slechts een half dozijn jaren.

Vijftig jaar later kwam het tegenwoordig Tijdschrift *Timotheus*, wel bekend, dat echter veel grooter is dan het oude. Redacteur is de heer J. N. Voorhoeve, Den Haag.

HOOGENBIRK.

Gemengd Nieuws.

In de *Ref. Kirchenztg.* lezen wij het volgende:

„Wij Duitschers zijn ontvangers van aalmoezen geworden. Het is smartelijk, maar waar. Komt onze trots daartegen op? Zullen wij de gave des lands versmaden, wier tanks en wier zwermen vliegmachines de laatste rest van onzen weerstand hebben gebroken? Zullen we afstand doen van de voeding onzer ondervoede kinderen en van onze vrouwen die moeder moeten worden? Zullen wij hen bijvallen, die zeggen: «Ik leer mijne kinderen den haat en niets dan den haat, tot wij den smaad van ons vaderland op onze vijanden gewroken hebben?» «Milliarden na milliarden gaan uit onze handen in die der vijanden over, en dan worden eenige duizenden kinderen, die op het punt zijn van te verhongeren, door hen gespijsigd, die ons in dit ongeluk gestort hebben". Zulke opwellingen van het gevoel zijn te verstaan, maar zij moeten ons niet tot onbedachte oordeelvellingen verleiden, die omdat zij generaliseeren, juist een bitter onrecht beteekenen zouden tegenover onze vreemde weldoeners, die onzen oprechten dank verdiend hebben.

Allerminst is zulk een wantrouwen op zijn plaats tegenover de gemeenschap der Kwakers, wier tegenwoordige philantropische arbeid onder ons in volle overeenstemming is met hare trouw aan hare gezindheid en overtuiging, die zelfs onder gevangenschap gehandhaafd bleef«.

Daarna wordt met lof gewaagd van al hetgeen de Kwakers, of de „Society of Friends" voor het Duitsche volk gedaan hebben. Jammer dat het den schijn heeft of alle schuld van den jammer van het Duitsche volk alleen op Engeland rust. Dat men in Duitschland meer tot verootmoediging kome!

WINCKEL.

Officieele Berichten

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Gevraagd wordt hoe het staat met het fonds 1920.

Het antwoord hierop te geven, is niet gemakkelijk.

Men kan zeggen, het »staat nog lang niet", van »loopen" kan dus ook niet worden gewaagd, het »kruipt".

Wanneer men voor het bestijgen van een bergtop gebruik maakt van een »tandradbaan", gaat het bestijgen veel vlugger dan loopende. Wordt de tandradbaan waargenomen van den »beganen grond", dan schijnt het alsof zelfs dit vervoermiddel niet tot het gewenschte doel zal voeren. Evenwel, met flinke kracht klimmende of met gebruik van een of ander vervoermiddel, bij volharding wordt toch de top bereikt. En nu kan getuigd worden dat er wordt »geklommen", er wordt »getandrad", er wordt »gekabeld" en er zijn er ook die met den »ossenwagen" de hoogte trachten te bereiken.

In een woord, »er wordt gewerkt". Maar toch.... maar toch.... zoo van den beganen grond gezien, is de vrees niet ongegrond dat — althans op den bestemden datum — de gewenschte hoogte niet zal worden bereikt.

We vorderen wel.

Sedert de laatste circulaire verzonden werd, is er ruim *f* 4000 ontvangen. De *f* 1000 uit Afrika door Dr. Rumpff toegezegd, worden nog verwacht.

Het Groninger Comité heeft nog geen rapport uitgebracht. Uit Zeeland komen goede berichten.

Het comité van »oud-hospitanten" schrijft:

„Een circulaire is gezonden aan allen die in het Hospitium een gastvrij onderdak hebben genoten gedurende hun studententijd, om aan hen een extra bijdrage te vragen voor het fonds 1920. Er kwamen verrassende antwoorden in van oud-studenten, op wier gaven we niet meer gerekend hadden; zoo uit Indië enz.

Maar daarentegen stellen zeer velen ons teleur. Er zijn oud-hospitanten, die met een ruim inkomen gezegend zijn, en toch niet eens op de circulaire antwoordden.

Dit was natuurlijk een verzuim.

Het comité verzoekt daarom vriendelijk om nog spoedig hun antwoord in te zenden. Adres Ds. T. J. Hagen te Nieuwe-Pekela.

Tot voorkoming van misverstand het volgende.

Bij den penningmeester zijn reeds gaven van oud-hospitanten ingekomen, en vermoedelijk zijn er nog heeren oud-studenten druk aan 't werk.

Sommigen zijn geoefende »klimmers" en loopen »voetje voor voetje", maar komen er wel, anderen zijn reeds op den top of vergevorderd, maar genieten zóó van hun uitzicht dat zij alle »lager wonenden" vergeten.

Hoe moet dat nu?

Men houde appel nominaal.

Ieder zende een »prentbriefkaart.". Liefst aan den penningmeester Fonds 1920. Giro No. 13.212 en meldde achter op de strook, wat nog te wachten is, en of aan Ds. Hagen kennis moet worden gegeven.

Of men schrijve, beter nog, zende geld aan Ds. T. J. Hagen te N.-Pekela.

Wanneer nu vóór 30 September deze »triangulatie" of te wel driehoeksmeting kon afloopen is het mogelijk juist aan te geven, op welke hoogte het fonds 1920 staat, kruipt of loopt.

N.B. Indie werkt ook mede. Daarvoor kan het Kerkblad worden geraadpleegd.

Kerknieuws.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Andel (N.-Br.), E. J. van Voorst, te Numansdorp. — Ijlst, P. Hekman, te Gorredijk. — Delfr, H. S. Bouma, te Leeuwarden en A. Hoeneveld, te Nijkerk. — Doesburg, J. B. Jansen, te Zevenhuizen (Z.-H.). — Wolvega, J. van der Meulen, te Schoonoord. — Hardenberg, Tj. Petersen, te Anjum. — Idskenhuizen, A. D. C. Kok, te Warffum. — Breukelen, Prof. Dr. S. O. Los, te Voorburg. — Puttershoek, B. Meijer, te Ierseke. — Bunschoten en Spakenburg (A). M. de Bruin, te Nieuwendijk. — Oudega (W), J. M. de Jong, te Duurswoude. — Uithuizen, B. A. Knoppers, te Almelo. — Purmerend, W. E. v. Duyn, te Bleiswijk. — Arnhem, R. E. van Arkel, te Soest.

AANGENOMEN: Metslawier-Niawier, E. Beukema, te Drachtster-Compagnie. — Velsen, J. D. Boerkoel, cand. te Haarlem.

BEDANKT: Sleeuwijk, Kruiningen, Zuidwolde (Dr.), en Hollum (Ameland), J. D. Boerkoel, cand. te Haarlem. — Huizum, Dr. S. P. Dee, te Dwingeloo. — Scheveningen, J. Waterink, te Zutphen. — Koudekerk, D. J. Couvée, te Ridderkerk. — Overschie, J. J. Berends, te Maasland.

Renkum. Zondag j.l. was voor de Kerk van Renkum c.a. een droeve dag. Na een verblijf in haar midden van 7 jaar, nam haar geachte en beminde herder en leeraar, Ds. G. v. d. Zanden in de middaggodsdienstoefening met een boeiende en ernstige predicatie over Openb. 2:25 afscheid van haar.

Een groote schare, ook van elders opgekomen, vulde het kerkgebouw. Na het einde der predicatie richtte Z.Eerw. zich achtereenvolgens tot den Kerkeraad, den Consulent, Ds. J. H. Koers van Oosterbeek en de overige aanwezige predikanten, de Catechisanten, de Jongelings- en Jongedochtersvereeniging, de Chr. Onderwijzers en ten slotte tot de Gemeente. Daarna werd Z.Eerw. toegesproken door een Br. Ouderling namens Kerkeraad en Gemeente, door den Consulent, mede namens de Classe, en den Ds. H. D. Drenth van Wolfheze. De Gemeente zong den scheidenden Leeraar, dien zij noode ziet heengaan, toe Ps. 121 : 4 en Ps. 134 : 3.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Schipluiden, Joh. Steehouwer, te Broek op Langendijk. — Westbroek c.a., J. J. Timmer, te Montfoort. — Oisterwijk, A. Weeder, te Koog a/d Zaan. — Nijkerk (Geld.), C. B. Holland, te Kampen. — Dokkum, B. ter Haar Dzn., te Oosterwolde (Fr.). — Haarlo en Waterhoek, H. J. Engelkes, voorganger der Vrijz. Herv. te Kampen. — Minnertsga, L. Moolhuizen, te Garijp. — Arnemuiden, J. G. R. Langhout, te Mijdrecht. — Kimswerd, A. N. Pijnacker Hordijk, te Oldeberkoop. — Hedel, W. J. Kolkert, te Loon op Zand.

AANGENOMEN: Oosterzee en Echten, F. A. Visser, te Hoorn op Texel. — Charlois (3e pred. plaats), H. E. Beernink, te Elkerzee. — Nieuwe Pekela, B. Keers, cand. te Apeldoorn. — Heemstede, F. W. A. Korff Jr., te Dedemsvaart. — Dordrecht, D. Bins Jr., te Zalt-Bommel. — Assen, G. van Duyl, te Heerenveen.

BEDANKT: Kockengen, J. J. van de Pol, te Ooltgensplaat. — Oostkapelle, J. J. van der Grient, te Maassluis. — Hasselt (2e pred. plaats), J. Goslinga, te Utrecht. — Rottum en Stitswerd, B. Keers, cand. te Apeldoorn. — Balk, Dr. M. Woudstra, te Utrecht. — Nieuwe Tonge, P. Zandt, te Delft.